

Seemne Keskus
m 5-1930

Algkooli õpetajate ettevalmistuse pedagoogilised

ja sotsiaalsed alused.

Joh. Kikas.

1 ED/0001KA
ARHIIVMUUSEUM
FOND K 3103

1. Küsimuse tähtsusest ja lahendusteedest.

Algkooli õpetajate ettevalmistuse korraldus on kogu rahvahariduse probleemi tuum, sest võimata on saavutada kooli hariduslikke ja kasvatuslikke eesmärgi, kui õpetajad ei ole sellekohaselt ettevalmistatud. Seepärast on ka loomulik, et algkooli õpetajate ettevalmistusele jagatakse üldiselt rohkesti tähelepanu ja otsitakse teid selle paremaks ja otstarbekohasemaks korralduseks.

Uhtlasi on õpetajate ettevalmistuse probleemid ka raskemad. Selle õige lahendamise on võimalik ainult kindlalt püsivalt pedagoogilistel ja sotsiaalsetel alustel põhinev vähema tähtsusega on siin puht-majanduslikud kaalutlused. Kõikide selle peavad valitsema kõigis tähtsamas hariduslikkudes küsimustes avalikud motiivid; kitsad parteilised või isiklikud põhused ei tohiks mõjule pääseda.

Viimase aja tähelepanekud annavad põhjust tõsiselt kartä, et meie hariduspolitiika ei lase ennat enam juhtida asjakohasest pedagoogilistest ja sotsiaalsetest põhimõtetest. Haridusminister ei pea vajalikuks kaaluda laenuvõtmisele kooliühenduse kasvatusi avalikult kasvatusteaduse esindajate, teerilikkude kooliühenduse ja õpetajate organisatsioonide kaasabil, vaid tahab otsustada ka keerulisemaid küsimusi ignoreerides viimaste kogemusi.

Misagune hädahoht peitub haridusprobleemide ühekülgse lahenduses, näitab järgmine lõige teoset, mis on kirjutatud mõni aasta tagasi tolealegse Preisi haridusministri Beckeri kasvatuses puhul õpetajate ettevalmistuse alal.

"Demokraatliku riigikorra olemuses on juhuiline võimu vaheldus, kuna aga kultuurpolitiika peab pidama silmas pikemaajavaheid kuni aastasadeni ja ei või seepärast kannatada poliitilise võimu nihkimiste all, mis ainult mõne aasta, mõnikord isegi mõned kuud kestab".

"Ainult siis võib loota edu õpetajate ettevalmistuse korralduses, kui ministeerium ja parlament täies avalikkuses teoreetilise pedagoogika ja tegeliku koolitöö organisatsioonide esindajatega küsimust harutavad.

Nii kaua kui seda ei ole, võivad nii mõnedki õnnatud korraldused ilmuda, mis üleöö tahavad ümberluisa praegust koolikorda.

Peame ministeeriumile tungivalt soovutama, et kasvatetavate ümberkorralduste puhul kooliühendusele loataks ligemasse kontakti õp. organisatsioonidega ja kasvatusteadlastega. Palju rahulolematust oleks sellega kva boitud.

Nii kaua kui pole kogutud küllalt kogemusi, oleks hädahohtlik anda uut seadust, mis peaks makama pikemat aega." (Riekel. Die Probleme der Lehrerbildung, 1925; lhk 2,6.)

Arvame, et need hoiatused on tšiel määral maksavad ka meie oludes praegusel ajal.

2. Pedagoogilised ja sotsiaalsed alused. Mida tuleb mõista algkooli õpetajali vastuse sellele küsimusele leiame mõnes kasvatusteaduse abil ja meie algkooli sihtidest (vt. "Algkooli õppekava", 1928, lhk 1).

a) Algkooli õpetaja peab olema kasvataja, kes tunneb lapse hingelu, tema arengumist ja valmisi huvisid moodsa kasvatusteaduse valgustuses.

b) peab oskama mõelda vastlikult konkreetselt, nagu ta kasvan-

dikki motleb.

d) peab olema loomulaadilt ja iseloomult elav, elurõõmus inimene

e) peab küllaldaselt tundma algkooli õpetavaid aineid

f) peab hingeliselt ligidelt seisma sotsiaalsete keskkonnas, kus laps elab ja kasvab, huvitatud olema sotsiaalkondlikust elust kooliümbruses (tähtis isehanis maakoolides).

Nende nõuete põhjal vastlemegi, kuidas peab olema korraldatud algkooliõpetajate ettevalmistus, ja kas seminarid suudavad rahuldada neid nõudeid, või on vajalik luua uus koolitõüp õpetajate ettevalmistuseks.

a. Õpetaja isikuse kasvatamine ainult siis, kui tulevane õpetaja pikemat aega harjub oma elukutse mõtetega ja ülesannetega, kui teda mõjutame kasvatavalt oma elukutse suhtes. Oleks ainult enesepete arvata, et kuskil ja kuidagi viisi oleks võimalik pedagoogilistesse õppeasutistesse meelitada ainult ideaalseid õpetajaid, see on sündinud õpetajaid sügavate kalduvuste ja suurte võimetega õpetajaid ainult märkanutu väike osa koigist õpetajast valib oma elukutse liikud ja sotsiaalsed motiivid. (Riekel, lhk. 36)

Vähem on maid, kus algkooliõpetaja t33- ja elamistingimused oleksid teiste elukutsetega võrreldes meelitavad; harilikult peab algkooli õpetaja leppima viletsate palgaoludega, loobuma linna-kultuurist ja tema vilistest mugavustest.

Seepärast ongi loomulik, et teadlikult valitakse algkooli õpetaja amet ainult siis, kui paremad elukutse-alad ei ole kättesaadavad. Nii talitavadki harilikult just keskkooliõpetajad eriti poisid, kes on juba küllalt teadlikud meie sotsiaalseis ja majanduslikkudes oludes. Meie üheaastaste praktikast teame, et keskkooliõpetajaid puhtast idealismist ainult ühesikud poisid ja needki mitte ainult sisenise huvi pärast õpetaja kutse vastu. Samad kogemused on ka seminaridest, kuhu pühub püheda (eelviimaseesse klassi) keskkooliõpetajaid, kui ruum lubab.

Need andmed tegelikult elust on väga õpetlikud ja hoiatavad, kuna "pedagoogiune" tahetakse rajada keskkoolile ja loodetakse suure valikule keskkooli lõpetajate hulgast.

Algkooli lõpetamise eas ei tunne noored veel kaugeitki kõiki eluraskusi ja lõpivad endi siis ka juhtida rohkem nooruse idealismist, valides meelsalt ka õpetaja kutse. Ankeedid on näidanud, et algkooli lõpetajaid kuni 40% soovib ettevalmistuda algkooli õpetajaks! Huidugi ei tule arvata, et kõik need on "kutsitud" tulevased õpetajad, sest kutsevalikule mõjuvad siin kaasa vanemate soovid, õpetaja isikuse suggestioon jm. Kuid tähtis on pedagoogiline tõde, et igast normaalseste vaimuandidega noorest võib saada täiesti kolblik kasvataja, otstarbekohase pedagoogilise ettevalmistuse kaudu pikema aja vältel, 5-6 aastat. See ongi loomulik: on ju iga normaalne inimene loodusest määratud ka kasvatajaks. Kui algkooli lõpetajaid vastuvõtmisel seminaril tehakse valik, mis ka võimalik, siis on meil ka küllaldselt tagatist, et valitud noortest kasvavad kuni aasta kestel küllaldselt tagatist, et valitud noortest loomulikult võib valikul ka oksida, sest pole olemas ühtki psühholoogilist meetodit, mis võimaldaks eelneatult valida inimesi, ei noori ega vanu, soovivate vaimliste omadustega. Niisugusel korral toimub valik õpetuse kestel seminaris, sest seminaride seaduse § 11 põhjal võib kõrvaldada seminarist õpilast, kelle kohta on jõutud otsusel, et tema vaimlised omadused ei vasta õpetaja kutsele. Viimane valik on sama tähtis kui katseline valik vastuvõtmisel.

Kogemused on näidanud, et õppimise kestel psühholoogilisel seminaril noorematest klassidest kõrvaldatud õpilaste arv ei ületa 20%, ja mida põhjalikum oli psühholoogiline katse vastuvõtmisel, seda väiksem see arv.

Kõigest sellest peaks olema selge, kui võrt üheksägne ja nõrgalt põhjendatud on väide, nagu oleks seminaride nõrgaks küljeks sisseastujate liig noored sased, millal nad ei ole küllalt teadlikud oma võimetest ja kalduvustest ja nagu oleks teadlik kutsevalik võimalik ainult keskkooliõpetajaid.

Ypedagoogiline valik
suure

Arvatakse

Juba oli näidatud, et ka keskkoolilõpetajate elukutses valikul ei ole mitte ükskõik sisemised huvid ja kalduvused vaid enamasti vajanduslikud ja eotähtsased väljapaad. Veelgi veenduvalt kinnitavad seda prof. A. Fischeri andmed Saksaama ülikoolidest, kus kuni 40% üliõpilasi vahetab õppimise kestel teaduskonda, mõned isegi 3-4 kord. (Spranger, Psychologie des Jugendalters).

Toimiks keskkoolilõpetajate kutsevalik ainult sisemiste kalduvuste kohaselt ja oleks neil püsivad huvid, siis ei oleks võimalik neisugune üliõpilaste rändamine ühest teaduskonnast teise.

Täiesti poolt aga teame elukogemustest, et nii mõnigi kord on kindlate vaimliste võimete väljenduseks, olgugi rohkem alateadlikult, juba lapsepõlve instinktsed, mis muutuvad järjest püsivaiks huvideks ja juhivad noort vönkumatu oma sihile. Kasvatuse olgu siis kaasaaitajaks noortele.

Samasugune psühhiline protsess toimub ka nendes noortes, kes juba algkooli lõpetamisel pühnevad oma huvi⁴²le, näiteks seminaris, kus neid sihtkindlalt viiakse edasi eesmärgile, nii et teiste kõrvaliste huvide tühkiminegi on takistatud, kui selleks ei ole küllalt tugevat tõukejõudu. Kuna keskkool tõstab noorte silmi ette uue ideamaailmiku, siis võib see esialgne huvi õpetaja kutsele keskkoolis kergesti kaduda, mis aga ei tähenda sugugi neisuguste noorte sisemiste kalduvuste puudumist õpetaja kutsele.

Noorte hingedes peitub ikka mitmesuguseid võimeid; nendest arenevad hästi ainult need, mille arengumise eest aegsasti hoolitsetakse. Kasvatuse psühholoogia (Spranger, Lay, Stern j.t.) jagab lapse vaimlise arengumise 3 tähtsamasse astmesse: 1.- 7. eluaastani päris lapsepõlv, eelkooliga; 7. - 14a. vaimliste võimete (ja ka sugulise) diferentseerumise ajajärk; 14 a. ja edasi - murdeiga, mis viibki sugulisele küpsusele (16-17a.); vaimline küpsus aga saavutatakse hiljemini (19.-20.a.). Nii ei ole sugugi ebapsühholoogiline juhtida noori tulevasele elukutsele 14. aastast algkooli lõpetamisel; ka tegelikult on see meie oludes mõõda pühematu. Senised kogemused kinnitavad, et kutsevalik selles eas küllalt on otstarbekohane. Ka keskkoolides võimaldatakse kutse valik juba enne koolilõpetamist, 3. klassi üleminekul eriharv valikul.

Kokkuvõttes: Seminarides toimuv õpilaste valik algkooli lõpetajate keskealt, ei ole takistuseks seminaris kasvatustööks eesmärkide saavutamiseks; ümberpöörult, valik 14-15 aast. noorte huvidest ja psühholoogilisest paremusi pikemas kasvatustöös ettevalmistusel õpetaja kutsele.

6. Me hindame liig madalalt algkooli õpetajate võimet mõelda selgelt, konkreetset ja käsitella aineid lapsepärast, näitlikult. Ometi on see väga tähtis nõue tänapäeva kasvatusteaduses. Ei oleks suuremat õnnetust algkooli mudilastele, kui liig "tark" õpetus deduktiivsel teel, küllastatud üld- ja abstraktsete mõistetega. Õpetajaid kes ei oska mõelda lapsepärast, ei võiks lasta algkooli õpilaste ligi.

Mõtlemisviisi ei ole mitte sünnipärane omadus, vaid õpetuse viil. Seepärast on võimalik ja vajalik õpetajate ettevalmistusel tõsiselt hoolitseda tulevaste õpetajate konkreetsete mõtlemisviisi eest. Ka siin on kindlasti parem alata ettevalmistust algkooli lõpetajatega, sest keskkool üldiselt harrastab liigselt abstraktset käsitlust. Kord väljakujunenud mõtlemisviisi ja laadi ümberkasvatamine on väga raske, kui isegi mitte täiesti võimatu. Seda võime kinnitada ka isiklike tühilepanekute põhjal eriti keskkoolilõpetanud poiste juures, kes pärast on õppinud seminaris. Ühel juhul oli vaja mitut aastat enese "ümberkasvatust" mõtlemisviisis, enne kui muldu arenenud noor- mees sai kõlblikuks õpetajaks algkoolis.

Rõhutame ka, et lapsepärast, konkreetset mõtlemist ei arenda sugugi formaalne loogika, mida õpetatakse keskkoolis. Just vastupidi, see loogika edendab eluvõõrat, abstraktset mõtlemist ja on isegi takistuseks konkreetsele mõtlemisele.

Konkreetset mõtlemist tulevases õpetajas arendame ainult siis, kui algusest peale, iga aine käsitlusel nõuame selget kujutlust, selget

sisu igale mõistele ja mõttele. Õppeainete käsitletus seminaris võib seda saavutada ja peabki saavutama. Kui pea eesmärgiks õppeainete käsitlus seminarides, tavalisest keskkooli - õppeviisist selleks, et tulevased algkooli õpetajad ei võõrduks kunagi konkreetsest mõtteviisist.

Elus tarvilik ja kasulik mõtlemine üldmõistetelega areneb loomulikult inimese üldise arenemisega, ja seepärast ei ole õhtuki põhjust kartma, et niisugune õpetus seminarides võiks samas takistuseks seminaristide võimalisele arenemisele. Si tee ju kellelgi raskeks rääkida "mõne sõnaga", so. Üldmõistetele asjast, mida elavalt kujutleme endile. Hoopis raske on vastupidine protsess rääkida kujukalt asjast, millest on olemas meil vaid mõned üldmõisted ja sisutud kujutlused.

Kokkuvõtteks: algkooli - õpetajalt nõutava konkreetse mõtlemise arendamiseks on otstarbekohane alata ettevalmistust kogu pärast algkooli lõpetamist, nagu see toimubki seminarides.

d. Ei tarvitse pikemalt põhjendada hakata nõuet, et algkooli õpetaja, kellel tugevalt on elurõõmate olevustega - lastega, ka ise peab oma rõõmust ja elavat hingelaadi. Need omadused on pühmiselt peiritud ja kasvatusena neid ümbermüa ei ole võimalik. Ainult suured hingelised vapustused, tugevad läbielamused võivad muuta ka inimese hingelaadi.

Nimetatud hingelised omadused aga, väljenduvad küllalt selgesti juba 14.-15 a. vanad järelikult on võimalik ka algkooli lõpetajate hulgas valida loomulikke ilmselt kohaseid hoori ettevalmistuseks õpetaja kutsele. 18.-19. vanadus ja keskkoolilõpetamine ei too siin juure mingisuguseid paremusi.

e. Algkooli õpetaja teaduslikus ettevalmistuses tuleb eriti rõhutada neid teadmisi ja oskusi, mida ta võib tegelikult kutsesõna. Seepärast tuleb õpetajate ettevalmistuses kõrvale jätta kõik, mida tegelikult t33s algkoolis vaja ei tule, näit. teine võõrkeel, mida pühitakse matemaatikast, ajaloo, formaalne loogika nagu üldmõistetud ja muud keskkoolide õppekavadest, millel ei ole otseselt tähtsust algkooli õpetajale. See annaks võimaluse jõuda kokkuvõtte, hoiaks ära otstarbetu ülekoormamise, võimaldaks küllalt kindlasti ära õppida see võõrkeel, mida õpetatakse algkoolis, ja tarvilise sügavusega läbi t33tada kõik algkoolis õpetatavad ained.

Nii tõusevad algkooliõpetajate ettevalmistuses tähtsaks kohale oskus - ja kunstained, mis "Üldhariduslikus" keskkoolis seisavad hoopis kõrvalisel kohal: laulmine, muusika, joonistamine, käsit33, ka aiandus, majapidamise õpetus jne.

Teiselt poolt peab õpetama tulevastele õpetajatele ka "Üldhariduslikke" aineid algkooli meetodite kohaselt, vaatlikult, konkreetsetelt eluligides aine valikus jne. Kui "Üldhariduslikke" aineid esialgu õpetada tulevastele õpetajatele, keskkoolis valitsevate meetoditega, mis vast on kohased "küll" keskkoolide eesmärkide saavutamiseks, siis tuleb pärast õpitud aineid ümber õppida algkooli sihtide ja ülesannetel, selleks ei jätka, nagu seda teame isiklikkude kogemustest.

Keskoolist tulnud noored on t33esti võõrdunud algkooli maailmast, tuleb uuesti läbi t33tada keskkooli lõpetajatele terve algkooli kursus. Samasuguseid kogemusi on ka Froisi akadeemiade õppejõududel (vt. Brohmer. Unterrichtsblätter für Mathematik) und Naturwissenschaften, 1927 Nr. 11)

Iga ümberõppimine on otstarbetu ja ebaõnnestunud t33s, millest peame hoiduma algkooli õpetajate ettevalmistuses. Õpetajate seminarides ongi võimalik korraldada "Üldhariduslikke" aineid käsitlust produktiivselt t33s seminaris sihtide kohaselt. Kui seda seniini võib olla ei ole veel seminarides küllalt selgesti silmas peetud, siis ainult selle tõttu, et seminaridel püüduvad tänapäevgi kindlad õppekavad vastavalt seminaride sihtidele ja ülesannetele.

Sellest peaks olema ka selge, et algkooli õpetajate ettevalmistus on ilma igasuguse aluseta, nõue lahutada Üldharidust kutseharidusest nagu segaksid nad teineteist. See väide on pärit pühmiselt Saksamaalt ja eriti nendest ringkondadest, kus arvatakse veel tänapäevgi, et

algkooli ained
jätavad
sellest
ainult
selle
tõttu

"Üldharidust", s.o. formaalselt haridust annavad ainult testavad õppeained, näit. ladina ja kreeka keel, grammatika, teoreetiline matemaatika jne. Üldiselt aga on uus kasvatusseadus selle mõtte küll ekslikult kõrvalde heitnud ja ka uue haridustegelaste laienemise ringkondadele ei leia see mõte poolthoidu, mille tõetuseks ongi uue keskkoolide mitmekesisel praktikal - laadi harud.

Vast ehk saaks veel kuidagi põhjend da kutses ja üldhariduse lahutamise otstarbekohasust niisugustel aladel, nagu puu, -raua, -kivist jms. oluliselt erinevad õpetaja kutsesalast.

Õpetaja kutses on n.n. "Üldhariduslikud" ained kõik ka kutsesalast, kuna neid tulebki metoodiliselt õpetada lastele. Teiselt poolt aga on õpetaja "kutsesalast" kõik suure haridusliku väärtusega, nagu pedagoogika, didaktika, lapse ja individuaalkasvatusepsühholoogia jn. Nii on kutses - ja üldhariduse lahutamise mõne paljas "müü", mida ei saa pedagoogiliselt seisukohast põhjendada.

Võiks veel kaaluda, kas seminarid suudavad anda küllalt spavat teaduslikku ja oskuslikku ettevalmistust. Seda vastab kõige paremini haridusestatistika. SMalt leiamegi, et õppetöö edu algkoolis iga aastaga tõuseb ja sellega praegusi tugesti rahuldaval korrasel. (vt. Eesti Statistika, märts 1929 lkh 145 ja veebruar, 1930, lkh 79) Sellest tuleb järeldada, et seminaridest tulnud uued õpetajad suudavad täiesti rahuldavate tagajärgedega.

Kokkuvõttegi algkooli õpetajate kutseline ettevalmistus teaduslikust ja oskuslikust küljest on otstarbekohane, kui see toimub juba algusest peale algkooli sihtide ja ülesannete kohaselt nii et tulevane õpetaja ei võõrdu kunagi algkooli kasvatus - ja õppetöövaimust. Seminarides on see eduga läbiviidav, ja selles ongi seminaride paremus.

Väga tühtsaks nõudeks peame ka, et algkooli õpetaja peab olema hinnoliselt lühial sellele ühikule. Kust on pärit ta kasvandikud. Ainult niisugusel juhul tunneb õpetaja otsest, sihtsist huvi oma ümbruskonna elu vastu, mõistab selle elu nähted, mõistab ka paremini oma kasvandikude huvisid ja psüühikat üldse. Selle nõude kohaselt on loomulik, et algkooli õpetaja kuulub samasse sotsiaalsesse miljöösse, kust õpilasedki tulevad. Algkooli õpetaja on pärit 1881iste, lapsepõlvaste põlvhariljate, väikekodanlaste, keskmiste ametnikkude perekondadest. Raske oleks ettekujutada, et rikka kriimehe, kõrgema ametniku või professori poeg valiks endale algkooli õpetaja elukutse. Selleks oleks vaja väga kõrget idealismi, mis aitaks võita suuri raskusi teel sellele elukutsale: koduneda laste sotsiaalse olukorraga, kätetella ainet harjunud abstraktse mõtlemise asemel iseendast mõistetava näitlikkuse ja konkreetsusega (Riekeli, 58) "Op. ettevalmistuse ülevõtmises ülikooli peitub hädadest laste kooliõpetajana ilmub hoopis uus tüüp kellele ei ole enam elavat sidet rahvaga maal (Riekeli, 71) Lisame omalt poolt juure, et samaaegune peiteb peitub ka kõigis kavatsustes, mis tahavad rajada keskkoolile algkooliõpetajate ettevalmistust. Kahtlemata võõrutab keskkooli, eriti linnades ja seal ongi keskkoolide enamus) noori õpetab suur hulk end. keskkooli kasvandikke, kes pühendatud koolipõllule mitmesuguste pedagoogiliste kursuste kaudu, siis ei tule ka imestada kuules etteheiteid, et noored õpetajad sageli on võõrad maalile ja maakoolile. Seda pahet võime ära hoida ainult siis, kui tulevaste algkooliõpetajate ettevalmistus, silmas pidades maakoolide huvisid (maal on 1159 kooli 141 kooli vastu linnades; vt. E. Statistika, veebruar 1930a. lkh 75.) on rajatud algkoolile, eriti aga maal - algkoolidele. Seminaride tugev kül ongi selles, et nendes valistuvad algkooliõpetaja kutsesalast peamiselt maalilased, maalilaste õpetajad. Kes maakoostest on astunud linnakeskkooli muutub harilikult linna kultuuri poolthoidjaks. Kuigi praegusel ajal maal tekitab harilikult ka teistel aladel, jääb siiski algkooli õpetaja suureks ülesandeks seitsmendik tugev

Ka, Nello Ulesande tähtsime on seda edukam, mida ligemal õpetaja seisab rahvale. Ja ligidal seisab ta siis, kui ta ise on kvasvanud maal ja valminud elukutsale teadvusega, et ta oma tšõõdu tahab pühendada rahvale maal. Seda teadvust tuleb sisse kasvatada tulevasele õpetajale.

Kui eelmiste nõuete järgi ei ole võimalust eraldada oma võimete poolest mees- ja naisõpetajaid, siis peame siin selgesti ütleva, et seltskondlikuks tegevuseks on rohkem võimalusi ja kolduvusi meesõpetajail. Sellest ka põhendatud nõue hoida tasakaal mees- ja naisõpetajate vahel maakoolides; mida pab arvestama juba õpilaste vastuvõtmisel õpet. ettev. asutistesse. Seminarides tehtaksegi seda eduga, kuna soovivaiduste arv on alati ületanud vastuvõetavate arvud ga. Sellekohane nõue ongi antud haridusministeeriumilt 1928a. sest naisõpetajate arv algkoolis juba ületab meeste arvu (naisõpet. - 53%, mehi - 47% (vt. E. Statistika 1930a. veebruar, lhk 81)

Kokkuvõttes: algkooli õpetaja kasvatustöö ja haridustöö parima edu eelduseks on tema ligidus sellele sotsiaalsele miljöle, kust on pärit ta kasvandikud; seepärast on ka sotsiaalsel motiivil otsustavkohane rajada algkooliõpetaja ettevalmistust põhimiselt maakoolile, nagu see praegugi toimub seminarides.

Tagasi vaadates algkooli - õpetajate ettevalmistusele üldtöödud pedagogiliste ja sotsiaalsete nõuete vaatepunktidest, leiame täie selgusega, et seminarid suudavad täita kõiki püstitatud nõudeid, eriti just seepärast, et nad on ehitatud algkoolile, mis annabki roa parema seminaridele teise koolitööbi ees, mis oleks ehitatud keskkoolile (pedagoogium ja)

Sellega langeb kra vajadus õpet. ettevalmistuse ümberkorralduses pedagoogilis-sotsiaalsel motiivil.

3. Kas on seminarid liig kallid koolid? Seminaride kulukust peetakse tähtsaks majanduslikuks põhjenduseks seminaride likvideerimise küsimuses, olguigi et arvudega seda tõestada ei ole võimalik. Põhile selle unustatakse, et ühelgi maal ei ole õpetajate ettevalmistuse korralduse aluseks mitte majanduslik kokkuvõtte, vaid ikkagi põhimiselt pedagoogilised ja sotsiaalsed alused.

Hei peetakse põhjendamata eeskujuks õpetajate ettevalmistuse alal Preisimaal, vist küll ainult selle fakti pärast, et sããl seminarid on asetatud "akadeemiatega". Seejuures vaigistakse, et Saksa maal üldse on mindud seminaridelt ülikoolidele ja "akadeemiadele", algkooli õpetajate kõrgema, akadeemilise (ilma jutumärkideta) hariduse pärast, mis osutus loomulikult tunduvalt kallimaks seminari haridusest, rääkimata veelgi suuremaid kuludest algkooli õpetajate palkadeks, kõrgema hariduse järgus (Riekel) Neid fakte ei tehiks ometi varjata, rääkides õpetajate ettevalmistuse korraldusest Saksa maal, eriti aga Preisimaal.

Vaatleme kulude küsimust objektiivsete statistiliste andmete varal. Statistikas peetakse kooli kulukuse indeksiks mitte üldist eelarve summat, vaid keskmist kulu 1 õpetajale kohta. Vastavad arvud on järelejäetud (Kõik andmed on võetud Eesti Statistikast) 1 õpilase kohta kulutati 1926 - 1927a. (uusmaid andmeid ei ole kõigi koolide kohta):

algkoolis 66 krooni (E.St. 1928alhk. 206.

keskkoolides 136 "

kutsekoolides 251 "

Üksikuis kutsekoolide liikides (E.St. 1928 lhk 207 - 208)

Põllumajanduslikkudes koolides - 375 kr.

(karjakasvatuskoolides isegi 484 kr.)

tõõstuskoolides 363 kr.

merikoolides 772 kr.

Seminarides (Uhes harjutuskooliga) 219 kr.

(E.St. 1928a. lhk. 301 järgi peaks see summa olema 230 kr.)

Isegi sel korral, kui arvata seminaride majanduslikud ja teised kuld ainult seminaristide kohta, ilma algkoolita (mis muidugi ei ole õige, sest algkool ei asja ju läbi ilma majanduslikkude kuludeta) oleks kulu 1 seminaristi kohta 1926 - 27a. 326 krooni (E.St. 1928a. lhk. 302)

7.

Siin olgu tähendatud, et kui mõni seminar on "kallis", siis oma suure majapidamise tõttu, mis aga ei ole otseselt tingitud õpetajate pedagoogilisest ettevalmistusest. Nii, näiteks, kulutati Läänemaa seminaris samal 1926-27 a. 1 õpilase kohta 458 kr. Võrus aga eesinult - 211 kr. (St. 1928a.lhk.302) Et leida ainult pedagoogilise ettevalmistuse ettevalmistuse kulu seminarides, peame arvama maha Üldisest kulusummaast 1 õpil.kohta alg- ja keskkoogi õpilase kulukuse, sest seminari eelarve summaast kaetakse ka õpilaste alg- ja keskhariduse kulud. Nii loleme, et puht-pedagoogilisele ettevalmistusele seminarides kulutatakse ühe õpilase kohta ainult 28 kr. (66 kr. + 136 kr. = 202 kr.; 230 kr. - 202 kr. = 28 kr.) Kõik statistilised andmed (E.St. 1928a. lhk.208 - 209) kinnitavad, et üheski iseseisvas kutseskoolis ei ole võimalik läbi saada nii väheste kuludega, ja ka kavatseltavate pedagoogiude kulud peavad olema palju kõrgemad. Põhile selle peame arvestama, et riiklikust seisukohast pedagoogiude kulud suurenevad juba sellegi tõttu, et inimesed peavad ühe aasta rohkem aega kulutama oma kutselisele ettevalmistusele, sellele vaatamata, et tunduvald sisulisi paremusi nagu näidatud, sellega saavutamata ei ole siiski võimalik.

Järelikult, seminarid statistiliste andmete põhjal on odavamad kutseskoole. Puht majanduslikkudel põhjustel tuleks tähelepanu juhtida hoopis teiste kutseskoolide ümberkorraldusele. Seda muidugi ei ole vaja, sest kordame -kutschariduse korralduses ei või aluseks olla ainult kulude küsimus. Arusaamatuks jääb siiski, miks korraldatakse lõpmatuseni "müüti" seminaride kulukusest, ilma et seda oleks kontrollitud objektiivsete andmete varal. Kui edaspidi tahetakse võrrelda seminari ja pedagoogiude kuluseid, siis on see õige ainult ühel viisil: Kas juure lisada kuludele ühe pedagoogiumi kasvandiku kohta tema alg- ja keskhariduse kulud, mis on samuti kaetud riigi ja rahva poolt, enne pedagoogiumi astumist, või maha arvata kuludest ühe seminaristi kohta alg- ja keskhariduse kulud, ja siis alles saadud arvud võrrelda. Nii ei ole ühtki põhjust arvata, et "kokkuhoiud" pedagoogiudes saavutatakse koostöö ühiga, kui koostöö ühiga, vaid lihtsalt kogide hulgemisega, mille otstarbekohasuse tulebki kahelda.

4. Kas võib loota pedagoogiuidelt algavaat ettevalmistust, kui seminarid seda annavad? Seminaride rahuldavad tšestused olid ülal objektiivselt tšestatud. Muidugi ei räägiks keegi selle vastu, kui pedagoogiuid annaksid veelgi tublimat ettevalmistust õpetajale. Et mitte ennast petta lasta kolavast nimest "pedagoogium" nimetame uut koolitööpi lihtsalt 2 - aastateks pedagoogilisteks kursusteks, mida pedagoogium töölikult võibki olla oma ülesannetelt, õpetajate koosseisult ja üldiselt tšestkorralduselt. Ei ole põhjust pedagoogiuid võtta ühtluskooli kolmanda astmena, s.e.kõrgema koolina, mille põhitunnuseks on teadlikult kvaliteeritud õppejõud -professorid autonoomne üliõpilaskond ja vaba õppekursuse läbivõtmise viis. Kõike seda pedagoogiuides seaduse eelnõu ei sisalda, küll aga on tähendatud, et pedagoogiuid lõpetajad saavad palka õpetajate tasuseaduse normide järgi. Toepolest pedagoogiuid lõpetajate tööstine I järku hviitaks kõige lubatudki kokkuhoiu - õpetajate palkade tõusmise mõel.

Võrdleme pedagoogiuides tšest seminaridega: mida tuleb keskkooli lõpetajail pedagoogiuis järele õppida, et jõuda pedagoogilises ettevalmistuses ühele kõrgusele seminaride lõpetajatega? Selleks võrdleme keskkooli tüübilisena -humanitaarharu ja seminari tunnikavu (RT1923a. lhk.618 ja 1924a. Nr.36

Valitavaid aineid ei ole arvestatud, kuna nende korraldus on ühesugune nii keskkoolides kui seminaris. Samuti ei ole arvestatud "Üldhariduslikke" aineid, kuna need on ka ühised. Kõik semined kogemused (võistlustšest, keskkoolilõpetajate õppimine seminaris ja) on näidanud, et mõningate lehkuminekute pälle tunnikavas vaatamata ei ole mingit vahet teadustes keskkoolilõpetajate kaasus.

	gümnaasium	seminar	vahe seminari kasuks
1. Joonistamine	4	12	8
2. Kõsitöö ühes aianduse ja majapid. õpetusega	4	16	12
3. laulmine	7	12	5
4. koorilaul	-	8	8
5. muusika ühes harjutus- tundidega (orkestri mäng s- arvestamata)	-	18	18
6. Koolitervishoid	-	1	1
7. pedagoogilised ained didsktika, pedagoogika, kasvatuse psühhol. jm.)	4	11	7
8. Õpetuse praktika	-	10	10
9. Õppeainete meetodikad (Üld- õpetus, emakeel, matemaat. aja- lugumateadus, looduseõp. usundõpetus, võõrkeel	-	10	10
Kokku :			79 tundi.

Niis siis 79 tundi 2 aasta kohta ehk 39 $\frac{1}{2}$ tundi nädalas. Kui siin arvestame asjaolu, et mõningate oskuste omandamine (joonistamine, kõsitöö, muusika, v. vanemas eas suurema tundide arvuga nädalas edene jõudsamini, siis võiks pedagoogiumis see arv vähenemine olla, kuid saame ikkagi tšie nädala -tundide arvu 2 aastaks ainult oskus -ja pedagoogiliste ainete õppimiseks (70 tundi), see ulatuses, nagu neid seminariski, kõsitöellakse.

Mingit "sügavamat" ettevalmistust 2 aastaga pedagoogiumis saavutada võimalik ei ole. Veelgi rohkem pedagoogiumis ei läidu enam kohtagi ajapavudusel "Üldhariduslikkude" ainete jaoks, mis seaduse eelnõus nimetatud.

Kui tegelik olu kõike seda tõestanud: keskkooli lõpetajail, kui nad ei ole erilisel ettevalmistunud ja tegelikult õpetaja ametis, olnud, kulub parajasti 2 aastat, et jõuda ühes seminaristidega lõpuni. (Meil võms on lõpetanud ühes seminaristidega 15 keskkooli lõpetajat)

Kokkuvõttes: ei ole põhjendatud arvamus, et pedagoogiumid suuda anda kugi palju sügavat teaduslikku ja praktilist ettevalmistust kui seminarid.

5. Kuidas võib kujuneda kasvatustöö pedagoogiumis? (Kasvatustöö kohta pedagoogiumides ei ole ka hääid väljavaateid.

a) Kasvatustöö eduks on vaja pikemat ettevalmistust aega kui 2 aastat. Hariduse ajaloost teame, et iseseisvate pedagoogi-
liste õppeasutiste kursus kestis vähemalt kolm aastat, ja et need asutised on annud hääid kasvatustööle tagajärge (seminarid nii Sakamaal kui mujal, Vene õpetajate instituudid 4- aastase kursusega jne.) Riekel hindab seminaride tööd järgmiselt:

"Kõhtlemata on seminar loonud terve sajandi jaoks tšeedaid rahvakooliõpetajaid, kes senises kultuurilises olukorras on suut-
nud ka palju teha." (Riekel, 51)

Ainult keskkooliõpetajate ettevalmistuseks olid veneajal 1-
kursused Ülikooli juures, kuid nende ülesandeks oli pühmiselt anda
õpetusoskust üksikuis ainetes või ainerühmades keskkooliõpetajail.

b) Veel halvemat väljavaated pedagoogiumide kasvatustöö kohta tulevad üksikute ainete tundide vähesusest, mis teeb võimatuks
määriliste õppejõudude leidmise. Pedagoogiumil nagu 2-aast. kursuses
tšieb leppida suuremalt jaolt tunniandjate -eritööadlastega, kšie
direktori, inspektori ja vast lauluõpetaja. Kui väike on tunniandjate
kasvatustöö mõju, teab iga koolijuhataja, kellel on õnnetus
olnud tšistade suurema arvu tunniandjatega. Aga ehk loodetakse saada
määrilisi õpetajaid sel teel, et pedagoogiumi õpetajad on ühtlasi
ka harjutuskooli õpetajaks. Mõng üksiku küll, aga mitte kõiki. Ei-
teke, ikka ei jätku tunde nii moneski aines (matemaadus, loodusõpetus

ajalugu, loomistamine) seeläsi alghariduse õpetajate (kuni 4. õppeaastani) ei vii siiski päris pedagoogilisele haridusele, kes võib tunneda seda rasket ja eelkõige praktilist, algselt, ei olegi nii väga soovitatav, et algkooli õpetajad on hariduse kauduga. Kõrgemal õpetavad, et niisugusel, peatades vastavalt liig harvadel algkooli, 1880. ja 1890. sellest seestmiste huvitatud, ei ole valmista tõsiselt tunne ette, võttes seda 1880 ainult hõlpsavajalise palgalisena. Üksikute õpetajate kohta see arvamus ei ole, aga üldiselt on see väide õige. Seminarides on tunniandjad ainult erandina; see tõstab tunduvalt kasvatusel tulemusi.

d) Raskuste tõttu määraste õpetajate leidmises peavad pedagoogiumid asuma suuremates linnades; kus tulevased algkooli õpetajad, tulles juba linnastkoolidest veelgi rohkem võõrdunud meelust. Pedagoogiumist vaevalt saame haid õpetajaid - kasvatajaid maaalgkoolidele.

Eelkõige on kasvatusel on pedagoogiumidel ees tõsiselt raskusi kasvatusel 1880 aga on praegusel ajal algkooliõpetajate ettevalmistuses eriti tähtis: on ju algkooli esimene ülesanne - kasvatus.

Üldine on väljavastet pedagoogiumidele - kahe aastastele pedagoogikursustele koolitavad. Igatahes oleks suureks eksiiks, kui kasvatajateks oleksid hariduspoliitika asuma seminaride likvideerimisele, egne kui tegelikult pole veel kahtutudki, misuguste tagajärjega võivad tõstada pedagoogiumid.

6. Mida võiksime võtta eeskujaks õpetajate etteval. korraldusest välismaal?

Meil on meele otsida eeskujusid välismaal iga uue ettevõtte puhul. Muidugi on asiasse süvenemine ja sellega tutvumine ka välismaal vajalik ja kasulik, aga meil, satutakse kergesti ka ühekülgsusse, võttes ilma kriitilise eeskujaks koike, mis ka järeldiselt välismaal nähtud. Täiesti õigustatud on üldine heitunud välismaa eeskujude järele siinases: "See ongi üks poliitiline naru tundeastest, et niiega kui kodus midagi teha tuleb, siis tunakse kohe näiteid välismaalt kui joostakse sinna vaatama selle asemel, et oma pika tööle rakendada ja asju nii korraldada nagu meile siin õige vajaline" (Kevallat, Nr. 107, 18 apr. 1930a.)

Ka õpetajate ettevalmistuse alal patustatakse meil välismaa järeleandamisega ilma tarvilise kriitilise, eriti siis kui siin on tegemist seminaride sulgemisega näit. Preisimaal.

Algkooli õpetajate ettevalmistuse ümberkorraldus välismaal, kus see aktiivselt päevakorras, liigub põhimõtte järel: ka algkooli õpetajatele tuleb kõrge haridus, mis kindlustaks neid eelnevalt. Ka eelkooli. Lühikene algas õpetajaskonnas enda algatusel. Saksa maal, kus Weimari põhiseaduse võeti § 143 p.2, mis kindlustas, et 18 aastase haridusest kõigile õpetajatele.

Ainult väikeosa riigid Saksa maal (näit. Turingen, Saksa maal jmt.) ongi selle nõu, täitnud väel määrat, ülevõttes algkooli õpetajate ettevalmistuse ülikoolidesse. Teised maa ei ole veel suutnud pimeatund ja nõudeid täita riigivõimkondade põhjal, sest algkooli õpetajate haridus tõstab tunduvalt riigivõimkondade haridusele (põhimõttel palkadega) lõuna - Saksa maal peavad seminarid.

Preisimaal laendati põhiseaduse § 143 nõus iseseisvate 3 aastaste "akadeemiade" asutamisega. Neid on praegu avatud katteks ainult 8 - 10 tüüpi kava järgi aga peaks neid olema 30 (Saksa maal vabanenud maade kaotuse tagajärjel pearkümnend tuhat õpetajat, nii et ajuti ei ole tarvisid uutest õpetajatest. Kuna Preisil akadeemiad ei e taheta tunnustada teaduslikultkõrgeks kõrgemaks koolideks, siis e rahulda nad õpetajaskonna põhiseaduse § 143 järgi. Nii kirjutab nende kohta tuntud Saksa haridustegelane Künzel: "Preisimaal on asutatud järele erikooli õpetajate ettevalmistuseks, kolmas nimega "akadeemiad" Preisimaal kannab oma ajaloolise mineviku all: sellel juhulused püüdnud järele hoida suutlikud, kõrgemad ametnikud ja mõned üksikud professorid" (mõeldakse Becker ise ja teised) (vt. Schulreform, 1928a. lkk. 190)

Nii lähtub õpetajate ettevalmistuse reform Saksamaal põhimiselt õpetajaskonna õigusalikkudest ja majanduslikkudest nõuetest, mille tähtsime annaks riigile kokkuvõtte asendi suure kulude koorima. Reformi pedagoogilise külje kohta avaldatakse kahtlusi nagu neid nägime väljavõttes Riekeli raamatust (võrdumine algkoolis) maaelust, jne.)

Samasugune liikumine algas ka Austrias, kuid siin l. puudub sellel põhiseaduslik alus. Aus tria haridusminister jalgides reformi Saksamaal, avaldas siis " kogemuste põhjal ", mis saadud viienduse katsetest Saksamaalt" ja mida ta peab ebsõnnestunuks "uus juht - nöörid.õpetajate ettevalmistuse korralduseks. Nende järgi muudetakse 4 aastased seminarid 6. aastaseks, akadeemiaseks".

Austria akadeemiad " sarnanevad täiesti meie 6 - aastastele seminaridele, isegi üksikasjus. (vt. Schulreform, 1928a Nr. 1) Ministri ~~kaas~~avaldas leidis tugevat vastupanu õpetajate ja haridus- tegelaste ringkondades (või jaarvatud koolinõunikud) Arvustajad näitasid, et edusammud õpet. ettevalmistuses "akadeemiade" kaudu oleksid liig väikesed võrreldes Saksamaaga. Austria aga peaks püüdma ühele ja samale sihile Saksamaaga. Selle tõttu ei ole "akadeemiade" seaduseeliseid veel Austria parlamendilegi esitatud.

Sveitsis püsivad seminarid; kahes suuremas linnas toimub õpetajate ettevalmistus ka ülikoolis (Zürich, Basel) Saksamaa mõjul püüab õpetajaskond ka Sveitsis eriti Saksakeelses osas teostada kõrgemat haridust laiemas ulatuses.

Inglismaal on peaaegu ühevõrra seminaritaolisi õpet. ettev. asutisi (Training Colleges) ja ülikoolide juures asuvaid 4 aasta- seid Colleges.

Väikestes riikides (Tšehhoslovakkia, Ungari, Taani, Häändi, Läti, Soome jne.) on õpet. ettevalmistuseks harilikult seminarid; nende kõrval mõnes kohas 1 - 2 aastaseid kürsusi keskkoollõpetajail. Kõiges selles on meile üksikainemiseks oise vsho, kõige vähem igatahes Preisimaal. Aga ei voi jätta tähelepanemata õpet. etteval. reformi sihiks vähemal on ikkagi täielik kõrgem haridus, mitte kunagi ainult kokkuvõtte saavutamise. Seepärast ongi saanud suurem reformi läbi viia ainult üksikud joukanad need, kus muudetakse kanda kulusid õpetajate kõrgemaks-hariduseks ja palkadeks. Meie peame sellise eesmärgi edasi lükkama nagu teisedki väikesed riigid.

7. Missugused on meie õpetajaskonna ja haridustegelaste seisud kohad õpet. ettevalmistuse küsimuses?

Need seisukohad on selgesti väljendatud:

1) õpetajate 7. kongressi resolutsioonides 1925a. õpetajate ettev. asutiste põhiküsim. olgu algkoolile rajatud 6 aastane seminar; katseks võiks avada pedagoogiline asutus keskkoollõpetajail;

b) koolinõunikude püev 1928a. leidis samuti, et ei ole vajadust seminaride asutamises "institutiidega" d) S.O.L. aseriikkude loogu 14. ap. s.a. kiinnitas uuesti otsust, mis oli vastu võetud 7. kongressil 1925a.

Kokkuvõtte : Käs oleval ajal võiks jutt olla ainult katsest ettevalmistada algkooliõpetajaid keskkoollõpetajalst, jättes seminarid pedagoogiliste asutiste põhiküsim. ja kujundades neid lõpuliikult oma sisenises töös (õppekavad).